Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-317130-p0001-1
DFG

Te 1956
8

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-317130-p0002-7

JOANNIS ANASTASII

FREYLINGHAUSENII

Past. ad ædem Ulric. Gymn. Scholarchæ & Pædag. Regii ac Orphanotr. Directoris

ORATIO

DE

GENUINIS FILIIS ABRAHAMI

HABITA

CUM JUDAEUS CHRISTIANIS SACRIS INITIARETUR

IN

VULGARE JUDÆORUM IDIOMA

TRANSFERRI CURAVIT

JO. HENR. CALLENBERG

PH. P. P.

HALAE CIↃ IↃ CCXXXI.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-317130-p0004-8

PRÆFATIO.

INter impedimenta, quibus Judæi hucusque ab amplectenda Christi doctrina prohibiti sunt, haud minimum est falsa doctrinæ illius, rituumque ecclesiasticorum delineatio, a doctoribus huius gentis cusa, atque partim ab ignorantia turpissima, partim a summa malitia profecta. Ubi igitur, quod Seruator docuit, integre illis proponitur, tum iam non parum fulcris, quibus nituntur miseri, detrahitur. Quod de sacris christianis generatim dixi, id speciatim pertinet ad baptismi sacramentum,

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-317130-p0005-4

quod impii gentis doctores monstrosissimarum fabularum ope suis detestabile reddere aggressi sunt. Ad commentorum vero illorum refutationem cum non parum conferat ingenua eorum narratio, quæ sub sacramenti istius susceptione peragantur; libellum hunc, qui pulchram optimisque rationibus firmatam huius rei expositionem complectitur, in dilucidum Judæis nostris sermonem transferri, atque explanari curaui. Quæ præterea de veris Abrahami filiis dicta sunt, cæcam quoque illorum persuasionem, vanissimæ superbiæ atque spei fundamentum, in multis, ut spero, infringent. Cæterum mecum, pie lector, Seruatorem nostrum ora, ut porro his conatibus succurrere, eosque longius prouehere velit. Scripsi Halæ, d. x. Dec. CIƆIƆCCXXXI.

IO. HENR. CALLENBERG.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-317130-p0006-9

לב בנים על אבותם

והוא דרוש מעט הכמות ורב האיכות דורש
טוב לעם ישראל ומדבר שלום לכל זרעו ·
זרע אמת · זרע אברהם ברוכי
ה׳ המבקשים את ה׳
אלהיהם ואת דוד
מלכם :

דאש הערץ פון דען קינדרן צו אירן
עלטרן ווידר גקערט
נעמליך צו דען אבות הקדושים אברהם
יצחק אונ׳ יעקב · וועלכש גשיכט ווען
ישראל זוכט דען גאט אירן גאט אונ׳
דען משיח בן דוד אירן קיניגי אלז דען
קענטן זיא מיט רעכט גנענט
ווערדן איין וואר
האפטיגר זאמן · נעמליך
איין זאמן אברהם · ווימ
זאלכש אין דיזם קורצן
אבר דאך גרינדליכן
דרוש בוויזן
ווירד :

בשנת
זרע יעבדנו בנדיבה לפק

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-317130-p0008-0

פתיחה

שלום על ישראל

מן קאן עס פאסטניט אן לער אונ׳ עגמת נפש
לעזן וואס פוילוס· דער אפולח (אפאסטל) פון דען
גויים· וועלכר דאך זעלבסט איין בר ישראל אונ׳
פון דעם זאמן אברהם וואר (אונ׳ היס שאול· וויא
צו זעהן איזט אין דעם בוך פון מעשי השלוחים סימן
ח׳)· פון דען אונ גלויביגן יהודים זאגט (אין
דעם בריב אן דיא רומיים סימן י״א פסוק א׳)·
דש זיא פון דעם גייסטליכן אויל בוים אב גבראכן
אונ׳ אבגהאקט זיין· פאלגליך דיא שטפע פון
דער ווארצל אונ׳ פון דעם זאפט דעש זעלביגן·
פר לוירן· אונ׳ גאר קיינה חזקה מעהר דראן
האבן: אין דעם אן גפירטן סימן פסוק י״ט
כ׳ אונ׳ כ״ב:

דש אבר דיזש פון אים גיכט אין דער איינונג
גזאגט ווערדי· אלז אויב ער אלי תקוה פון
איינר תשובה גמורה באמונה שלמה· אונ׳ פון
דער דא מיט פרקניפטן גנעדיגן ווידר אן
נעמונג דש ארמן יודיטן פאלקש אין דיא גמיין
שאפט גאטש אונ׳ זיינר גמיינדי האבי פאהרן
לאזן· זאלכט בווייזן אונטר אנדרן דיא ווארטי
אויש פסוק י״ג· דא ער שפריכט· אונ׳ יעני
(כלומר דיא יהודים) ווען זיא ניכט בלייבן אין

דעם אונ גלויבן · ווערדן זיא ווידר איין
גשפראפפט (אדר איין גשפלאנצט) ווערדן
(נעאליך אין דען איל בוים · פון וועלכם זיא
נאך פסוק ט׳ זיין אב גבראכן אונ׳ אבגהאקט
וואורדן דורך איר הארטנאקיכקייט) · גאט קאן
זיא וואול ווידר איין שפראפפן :

אין איינם זונדרליכן עקסעמפל (ברואיה
פרטית) האט הק׳בה אונטר אונז דייטש אין
לענגסט מקיים גוועזן אונ׳ בשטעטיגט אן אברהם
בן אהרן · גבירטיג אויש קיניגט האפן בייא
באמברג · אלז וועלכר צוואהר אויך בערך ביז
אין זיינם אכטצעהנדן יאר אין דעם וועג פון
דען אנדרן אונ גלויביגן יהודים גגאנגן · דעסן
הערצן אבר האט הש׳י אויז איינר בזונדרן פר אן
לאזונג גרירט · אונ׳ אין דער נאך דורך גטרייאן
אונ׳ פלייסיגן אונטר ווייזונגן אויש זיינר תורה צו
איינר ידיעת אמת פון ישוע דעם משיח · אלז
פון דעם איינציגן מושיע אונ׳ גוואל דער גאנצן
וועלט · גבראכט · אויך נון ערשט דורך דיא
טבילה הקדושה (היילגי טויף) · אין זיינם
ברית של חסד · (גנאדרן פרבונד) אויף גנומן ·
איטו הין דער וואורצל אונ׳ דש זאפטט פון דעם
רעכטן איל בוים ווידרום טיילהאפטיג גמאכט
האט :

פתיחה

עס איזט זאלכי טבילה כדת המשיחיים אן
אין פולגאגן ווארדן מיט רשות · אונ׳ מיט דער
דעסט וועגן ער גאנגנן פר ארדנונג פון איינר
קיניגליכן פרייסיטן האך ליבליכן רעגירונג אונ׳
קונזיסטאריאום דש הערלאג טוהאוש מאגדבורג ·
אן דעם פייאר טאג · דער גנענט וירד
טהרת מרים · נאך דער פאר איטאגט דרשה ·
אין וועלכר דרשה דער פאר שטיאנדי סדר
הטבילה · דער גאיינדי צו פאר איזט קונר
גאאכט · אונ׳ צו איינר הערליכן פאר ביטי
(בייא הטי״) פאר דען · דער דא נטבל
ווערדי זאלטי · ערמאינרט ווארדן · פאר הער
אבר (פאר דעם סדר הטבילה) · וואורדי
פאר דעם שולחן (אלטאר בלע״ז) פאר וועלכם
דער · וועלכר נטבל ווערדן זאלטי נעבשט זיין
גבעטן עדי הטבילה מויט דער גאיינדי דער
משיחיים זיך הין שטעלטי אונטר דעם זאר במי
רוח הקודש אדוני אלהיך · בלשון אשכנז קום
הייליגר גייסט הער גאט · וגו׳ · פאלגנדי ליד
גהאלטן · אונ׳ צו דער זעלביגן איזט אלזוא באלד
דיא אונטן בשריבני פרהערונג · וועלכי מיט
דעם גר גשעהן · בייא גזעלט ווארדן :

דרוש

דיא רידי

אין דעם נאמן פֿון אונזרם הערן ישוע דעם
משיח · דער דא הער קואמט אויש דען
פֿעטרן (אבֿות) דעם גוף נאך ·
אונ׳ גאט איזט הויך גלויבט
אין איביגקייט :
אמן :

פֿון דעם זעליגן אונזרים גליבטן אושיע אלר
זייט הערצליך גליבטי

נאך דעם מיך איזונדר דען סדר הטבֿילה אן געגן ווערטיגן אבֿרהם בן אהרון אויף דען נאמן גאטט המיוחד בשלש גווען צו פֿר מיכֿטן האבי ווענכֿט מיך מעלת כבֿודכם פֿאר הין קונר גטאן · אונ׳ נון צו איינר ערוועקליכֿן פֿאר ברייטונג אויף דען זעלבן (סדר הטבֿילה) פֿאר הער עטוואס צו רידן איזט · זא ערמאינרט איך זא וואול דיא ליבליכֿי הער קונפֿט פֿון דיזם · דער דא זאל נטבֿל ווערדן · נאך וועלכֿר (ליבליכֿן הער קונפֿט) ער איינר פֿון דען נאך קואן אבֿרהם איזט ·

מיזט · אלז אויך דער נאמן אברהם · וועלכר
אים פאר אמלט. בייא דער איזה מיזט גגעבן ·
אונ׳ פון אים ביז הער גפירט · אן דען אויש
שפרוך פון דעם משולח (פויזום) דען איר
לעזן אין. דען בריב אן דיא צו גאלטיא (וואונינדרי
גאיינדרי דער משיחיים) סיאן ג׳ פסוק ז׳ ·
דא עס הייסט · זוא ערקענט איר נון · דש
דיא · וועלכי אין דער אמונה זיין · דיא זיין
קינדר אברהם : דעסט גלייכן (ערמאינרט איך
אויך דיאש) אן דאס · וואש פסוק ט׳ וייטר
פאלגט מיט דיזן ווארטן : אלזוא ווערדן נון
דיא · וועלכי אין דעם גלויבן זיין · גבענשט
מיט דעם גלויביגן אברהם :

איר ויטן וואש פאר איינן גרויסן כבוד
דיא יהודים זיך צו אליר אונ׳ יעדר צייט דארויש
גמאכט האבן אונ׳ זיך נאך ביז איצונד דרויש
מאכן · דש זיא דען פון גאט זוא הויך בגנאדיגטן
אברהם · וועלכר · וויא בן סירא אין סיאן מ ד
פסוק כ׳ רידט · זיינט גלייכן ניכט אין דער
ערי האט · צו איהרם הויבט פאטר האבן ·
פאלגליך · זוא פילי אנדרי הייליגי אבות אונטר
וועלכן אויך אלפים אונ׳ נביאים גוועזן זיין · אלז
מורי פאר עלטרן אן זעהן קענן :

עס בשטיט אויך דארינן גווים קיין גרינטי

מעלה · דש איין יהודי זיין גשלעכט אונ׳ הער
קומן מוזט זום פֿאר טרעפֿליכן פֿאר עלטרן הער
לייטן קאן · זינטמאל אויך דער משיח זעלבסט
איין זון דוד דש זון אברהם איזט · (ווייא אין
דער בשורה טובה דורך מתתי׳ סימן א׳ פסוק
א׳ שטיט) · אונ׳ אללזא דער יהודים בלוטש
פֿריינד אונ׳ גשלעכטש קרוב איזט : דער משולח
(שאול) רעכנט עש גלייך פֿאלש אונטר דיא
יתֿר שאת · וואור איבר זיך דיא בר ישראלים
פֿאר אלן אנדרן פֿעלקרן צו ערפֿרייאן האבן ·
דש זיא נעמליך זיין פֿון ישראל · דש צו איינן
זיין דיא אבֿות · אונ׳ דער משיח אויש איינן
הערקומי · דעם גוף נאך (אין דעם בריב אן
דיא רומיים סימן ט׳ פסוק ה׳) :

עש איזט אבר אויך ידוע לכל · דש עבן
דיזש פֿאלק (דער יהודים) אערן טייטלש דיזן
יתֿר שאת · וועלכר דאך נור לוראות עינים אונ׳
דעם גוף נאך איזט · מיאר גאר זער
גמיסברויכט · אונ׳ דאריבר בע״וה דיא ישועת
מאת · אדר דיא ברכה ברוחניות · וועלכי
הק״בה אברהם אבינו פֿר שפראכן האט · ווירד
גאטש כוונה הקדושה ומהובה · נאך וועלכר
דיא יהודים אלז קינדר פֿון דען נביאים אונ׳
דעם פֿר בונד (מעשי השלוחים סימן ג׳ פסוק
כ״ב)

כ"ב) דא פון צו ערשט העטן זאלן הנאה האבן ·
פר לירן האבן אונ׳ זיך אין ווירדיג גאכטט :
דען אויט אירם ייחוס דעם גוף נאך פון אברהם ·
אונ׳ אויט דען חזקות אונ׳ יתר טאת וועלכי דא
מיט פרקניפפט וואַרן · אאכטן זיא איינה אונטר
שטילונג צו איינם בטחון פון אירם יצר הרע ·
זיא איינטן דא הער · דש זיא אלז דער זאמן
אברהם · אונ׳ דיא דא נאך דעם איט אים
גאכטם פרבונד און דעם פלייט בשניטן ווערן ·
פאר דעם צו קינפטיגן חרון אף גנוגזאם בטוח
ווערן · אונ׳ אדרבה נאך גאנץ אונ׳ גאר חירות
העטן דאס הערליכה ערבטייל · וועלכש דעם
אברהם פר אאכט ווארדן איזט · היער אונ׳
דארט צו גניסן · אויב זיא גלייך דעם הערלן
אונ׳ דעם גאיט נאך רשעים · פושעים גאורים ·
און גלויביגי אונ׳ זאלכי לייטי גבליבן זיין · דיא
מיאר אויך לויטר דברי עולם הזה · אונ׳ אויך
תאוות לבם נאך דעם יצר הרע גדאכט האבן :
אונ׳ עבן דיזש האט דענן קנעכטן אונ׳ לייגן
גאטס אונטר אינן (דענן נביאים) גלעגן הייט
גגעבן צו פילן ערנטטטליכן דברי תוכחות פון
וועגן זאלכט בריאנט דעם גוף נאך פון דעם
גבליט אונ׳ פון ייחוס אברהם · ווי אויט פילן
פסוקים דער הייליגן תורה פון ברית הראשון

אונ׳ ברית החדשה קלערליך צו זעהן איזט :
אונ׳ בווראי דיזש איזט דיא אורזאך ·
ווארום אלן דען יעניגן אויט דען יהודים ·
וועלכי בייא אירם אונ׳ גלויבן אונ׳ מעטים
הרעים · דאך נאך אלזוא אויך אידה הערקונפט
פון אברהם בגאווה אונ׳ בעקשות לב זיך אבטיח
זיין · דיא רעכטי קינדשאפט פון אברהם פיל
מאל בפירוש אב גשפראכן ווירד · אונ׳ זאלכי
הין געגן אליין דען צו גרעכנט ווירד · דיא דא
אין דען פוס שטאפפן פון דעם גלויביגן אברהם
איין הער גיאן זיא מאגן אידר לייבליכן גבורט
אדר דעם גוף נאך פון אברהם הער זיין אדר
ניכט · וויא צו לעזן איזט אין דעם בריב אן
דיא רואיים סימן ד׳ פסוק י״ב : זוא זאגטי
אויך אונזר בעל הישועות זעלבסט איין מאל צו
דענן · וועלכי זיך מתפאר וואַרן · דש זיא
דער זאמן אברהם וערן · אונ׳ שפראך · איך
וייס וואול דש איר דער זאמן אברהם זייט ·
(דעם גוף נאך) · אבר איבר זוכט איר צו טיטן ·
דאש האט אייער פאטר אברהם ניכט גטאן יוחנן
סי׳ ט׳ פסוק מ׳ : דער וואר פרייליך · דש ער איינן
טאג זעהן זאלטי · אונ׳ ער זאהי אין אונ׳
פרייאטי זיך · פסוק נ״ו : ווערדט איר קינדר
אברהם (דעם רוח הקדושה נאך · ווארינן דיא
רעכטי

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-317130-p0016-5

רעכֿטי זעליגי קינדשאפֿט פֿון אבֿרהם אייגנטליך
בטטיט · אלזוא · דש אן דיזעלביגי דיא קינד
שאפֿט דעם נאך ניכֿטש נוצט) · זא טעטיט
איר אויך דיא װערקי אבֿרהם · כלומר · איר
װערדט אן איך אזאין זיין אונ׳ איך ליב האבן ·
װיא אבֿרהם אויך גטאן : װאס קאן אויך
קלערליכֿר דא פֿון זיין · אלז װאס אין דעם
בריבֿ אן דיא רואיים סימן ט׳ פסוק ו׳ · ז׳ ·
ח׳ גזאגט װירד דא עס הייסט . עס זיין ניכֿט
אלי בר ישראלים . דיא פֿון ישראל זיין · אויך
אלי · דיא דא זיין דער זאמן אבֿרהם · זיין
דארום אויך קינדר · זונדרן (זוא שפראך הטי׳
צו אבֿרהם אבֿינו אין סדרת: װירא) · נייארט
אין יצחק זאל דיר דער זאמן גנענט זיין · דאס
הייסט · ניכֿט זיין דאש גאטש קינדר · דיא נאך
דעם גוף קינדר זיין · זונדרן דיא קינדר פֿון
דער פֿרהייסונג · װערדן פֿאר דען (רעכֿטן)
זאמן גרעכֿנט : דעסט גלייכֿן שטיט אויך עבן
אין דיזם בריבֿ · סימן ב׳ פסוק כ״ח כ״ט · דאש
איזט ניכֿט איין יהודי · דער פֿון אויסן װענדיג
(אן דען אלבושים אונ׳ גוף איין יהודה איזט ·)
אויך איזט דאס ניכֿט בשניידונג · דיא פֿון אויסן
װענדיג אן דעם פֿלייש גשיכֿט : זונדרן דאס
איזט איין יהודי · דער אינן װענדג פֿר בארגן
איזט ·

איזט · אונ׳ דיא בשניידונג דש הערלנש איזט
איינה בשניידונג דיא אין דעם גאיסט אונ׳ ניכט
אין בוך שטאבן גשיכט · וועלכש זיין לוב איזט
ניכט אויס דען מענשן זונדרן אויס גאט :

נון דיזט איזט עש׳ וואש פון דעם מטולח
גלייך פאלט אין דענן לו אן פאנג אן גפירטי
ווארטן אויס דעם בריב אן דיא לו גאלאטיא
מיט גלייכר דייטליכקייט אונ׳ פעולה בלייגט
ווירד · דא ער זאגט · זא ערקענט איר יוא
נון׳ דש דיא וועלכי אין דער אמונה זיין׳ דאש
זיין דיא קינדר אברהם :

דיא רידי איזט יוא פרייליך ניכט פון איינם
איגליכן גלויבן · אדר פון איינר איגליכן זאכי ·
דיא דא פאר אויס גגעבן ווירד · נייארט דיא
רידי איזט נור פון דעם גלויבן אברהם (אבינו)
פון דעם גלויבן · אין דאש זעלביגן אן זעהונג
הק״בה דען אברהם אלן פעלקרן לום פאטר .
לום אוטטר אונ׳ לום בייאשפיל פאר גשטעלט
האט : וויא דען (דאורט אין דעם בריב אן
דיא רומיים) און איטלבאר פאר הער דיא
ווארטי אויס בראשית סימן ט״ו פסוק ו׳ אן
גפירט ווערדן · דא עש הייסט · אונ׳ אברהם
האט גאט גגלויבט · אונ׳ דאש איזט אים
גרעכנט לור גרעכטיגקייט :

דיזר

דיזר גליבן נון פון אברהם · דער האטי
לז זיינם אייגנטליכן פעול אונ׳ ווירקליכקייט ·
דען אים פר הייסן זאמן · דורך וועלכן אלי
פעלקר אויף דער ערדן · (אונ׳ אלזוא אויך
אברהם זעלבשט) זאלטן גבענטט ווערדן · דיזר
זאמן אבר איזט נאך דש משולח זיינן אייגנן
פירוש אין פסוק י״ז קיין אנדרר · אלז אונזר
הער אונ׳ משיח ישוע דער משיח · ווארהאפטיגר
גאט אונ׳ ווארהאפטיגר מענש :

ער דער אברהם (אבינו) וואוסטי נעמליך
וואל · דש ער ווערד אום זיינר הערקונפט
ווילן דעם גון נאך · נאך אויך אום זיינר מעשים
טובים אונ׳ חסידות ווילן · הטי גמאלן קענטי
אונ׳ דאמויט פאר אים גרעכט ווערדן מעכטי :
ער וואוסטי אבר אויך · וואש זיין זאמן אין ער
פילונג דער צייט טואן אונ׳ ליידן ווערדי : (דען
ער האט יום דען טאג פון משיח פאר הער
גזעהן · ווימ גשריבן שטיט אין דער בשורה
טובה דורך יוחנן סימן ח׳ פסוק נ״ו פאלגליך אויך
האט ער דאש גזעהן · וואש אן דעם זעליגן
זיינם זאמן דעם משיח גשעהן זאלטי צור ישועה
אלר מענשן) · אונ׳ דארויף גרינדטי ער דען
בטחון פון זיינם הערצן געגן הקב״ה :

אויש וועלכן אלן איר דען נון לייכט פרשטיאן
קענן ·

קענן · וואס דער משולח דורך זאלכי (פון וועלכן ער זאגטי) דיא פון דעם גלויבן אדר אויש דעם גלויבן זיין · פאר לייטי פר שטיא · אול וואס פאר מינה בשאפן הייט דער הערלן דא איט בלייבנט אול אויש גדרוקט ווערדי : וועלכש אויך דער היפך זוא וואל הייסי · אין דעם בריב אן דיא לו גמלאטיא · אלז אויך אין דעם בריב אן דיא רואיים סימן ד׳ פסוק ד׳ אול ה׳ · וויא אויך סימן ט׳ פסוק ל״ב לו ערקענן גיבט : נאך וועלכם (היפך אדר געגן זאג) דען יעניגן דיא אויש דעם גלויבן זיין · זאלכי ענטגעגן גשטעלט ווערדן · וועלכי דא אויש דען ווערקן פון דער תורה זיין · אדר דיא איט דען ווערקן דיא אין דער תורה גבאטן ווערדן · אלזוא אום גיאן · דש זיא דרויש דיא ברכה · אול כפרת החטאים נעבשט חיי עולם הבא פון השי׳ ערלאנגן וואלן :

נעמליך נאך דעם מוגית הלשון דש משולח זיין דיא יעניגן אויש דעם גלויבן · דיא זיך נעלבשט פאר זאלכי אראי זינדר ערקענן אול אן קלאגן : דיא דא עדי עובר אול חייב מיתה עולמית ווערן : דיא אלן כבוד אלן ייחוש אול חשיבות דעם גוף נאך אויש דעם שורש פר שמעהן : אול אייטש זין אן אליא איגן חשיבות · לדקות ·

צדקות · חסידות כח אונ גבורה · הין געגן
דען גאנצן בטחון אירט הערצן זעצן אויף ישוע
דעם משיח · אלז אויף דען יעניגן · וועלכר פון
הקב"ה איזט פר הייסן אונ אין דער טאהט
געענקטי אוטיע אונ גואל, איזט · דער דא
דורך זיינם פולקומנן געהארזאם אין טומן אונ אין
לידן · אלי גרעכטיגקייט ערפילט האט · אונ
דא דורך גרעכט אונ זעליג ווערדן וואלן :
דיא זוא אין דער וואהרהייט אונ אויט דער
ווירקונג פון רוח הקודש · אן וועלכן קיינה וואר
הייט איזט · אין אירם הערצן גזינט זיין · דיא
זיין זאגי איך אויט דעם גלויבן :

אונ וואס זאגט נון דער משולח פון דענן · דיא
אויט זאלכם גלויבן זיין · ער זאגט · דיא זיין
קינדר אברהם ; אונ אבר אמל זאגט ער · דיא
ווערדן געבענשט מיט דעם גלויביגן אברהם :

דיא מיינונג פון דיזן גרויטן אונ הערליכן
אויט שפרעכונגן גיאט בכלל דא הין · דא מיט
מיינר אין רעכטט אונ וואהראפטיגט קינד
אברהם זיא פאלגליך אין רעכטמעסיגר ערבן
פון דער ברכה · דיא דעם אברהם פר הייסן
איזט · דא צו זיא ניכט גנוג דט ער אזרע
אברהם זייא דען וואט פון פלייט געוירן ווירד ·
דט איזט פלייט · (בשורה טובה על פי יוחנן
סימן ג' פסוק ו') · זונדרן ער אוז אויף דען

גלויבן פון אברהם האבן : ווען דיזר (דיא מאונה שלאה של אברהם) אין איינם ווערי זוא ערקענטי אין השי' פאר איין רעכטט קינד פון אברהם · ועל כל זאת פאר זיין אייגן קונד · אול פאר איינן ערבן פון אלן ברכות · ברכות הטאים וברכות הרוחניות · ער מאג אים איבריגן זיין איין יהודי אדר איין גוי · איין קנעכט אדר איין פרייא גלאונר · איין מאן אדר איינה פרויא · (וויא עבן אין דעם בריב אן דיא לייט צו גאלאטיא סיאן ג' פסוק כ"ח גזאגט וירד :

היער העער געריט וואס דער משולח פסוק כ"ז זאגט · ווען ער טפריכט איר זייט אלי גאטט קינד · דורך דען גלויבן אן דעם משיח ישוע : אויך געהערט היער וואס איר לעזן אין דער גוטן באטטאפט דורך יוחנן סיאן א' פסוק י"א י"ב · דא עס הייסט · וויא פיל אין (דען משיח ישוע) האבן מקבל געווען · דענן זעלביגן גאב ער מאכט גאטט קינדר צו ווערדן · דיא אן זיינם נאאן גלויבן · וועלכי ניכט פון דעם גבליט · נאך פון דעם ווילן דט פלייש · נאך פון דעם ווילן איינט מאנט · זונדרן פון גאט געבורן זיין :

זוא איזט עט דעם נאך קיין דבר קטן איין רעכטט קינד פון אברהם צו זיין · זינט אמל

מיט דער זעלביגן דיא קינדשאפט פֿון הק"בה
כביכול זעלבסט · אונ׳ אלי איבריגי ברכות
הרוחניות פֿר קניפפֿט איזט · וויא איר געהערט
האבן : דען וויל דער גלויבן · וועלכר אונז
אליין צו רעכטי זין אונ׳ טעכטר פֿון אברהם
מאכט · זיך אן דעם יעניגן מחזיק איזט · אונ׳
דען זעלביגן מקבל איזט · דער אונז ערלייזט
האט פֿון דעם פֿלוך וועגן דער תורה · דא ער
זעלבסט אן דעם האלז פֿון דער תליה צו איינם
פֿלוך פֿאר אונז גוווארדן איזט · אונ׳ האט
אונז ער ווארבן אלי ברכות · דיא ברכות
פֿון חן וחסד · פֿון סליחת חטאתינו פֿון דער
גרעכטיגקייט פֿון דער קינדשאפֿט בייא הש״י
כביכול · פֿון דעם רוח הקודש אונ׳ פֿון חיי עולם
הבא · זוא קאן עס נאך דעם חוק של החסד
והישועה · וועלכי גאט האט מגלה גוועזן · ניכט
אנדרשט זיין · אלז דש איין ווארהאפטיג גלויביגר
(בן אדם) מיט דעם גלויביגן אברהם (אבינו)
געבענטט ווערדי · אונ׳ אלזוא מיט דעם זעלביגן
גלייכט חלק האבי אן איינרלייא ישועה אונ׳ טובה
בעולם הזה אונ׳ בעולם הבא :

מהולכי רבותי בה׳ · דיא געגן ווערטיגי
ענינים מעכטן וואול ניכט צו געבן · דיזט פֿאר
דאס מאל ווייטלויפֿטיגר אונ׳ בזמן הזה מפֿרש צו
זיין · זוא עס דיא ווירדיגקייט פֿון דיזם ענין

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-317130-p0023-3

עטווא זונט ערפֿאדרן מעכֿטן · נייארט איר
אוזן אונז דא מיט פֿאר אילונר בגניגן לאזן · דש
דער טעם פֿון דש משולח זיין ווארטן בקילר
איזט אן גלייגט װארדן :

אין לוישן קאן איין איקליכֿר אויך אויש
דעם ווינִיגן · דאש גזאגט װארדן · טון ער
קענן · ערשטליך ווארינן דאך דיא אייניגי
אונ׳ ווארהאפֿטיגי אמונה בשטיט · וועלכֿי אליין
דען בן אדם לאוטר האמתי (לו דער זעליגקייט
בי׳ה״ב) ברינגט · ווארינן דאך דער רעכֿטי
תכֿון אונ׳ דער רעכֿטי טורט פֿון דער אייניגן
ווארהאפֿטיגן אמונה בשטיט · וועלכֿי איין
לאוטר אמתי זוכה איזט · וואו פֿון בעו״ה
ברובֿ זוא פֿיל פֿאלשי איינוגן אונטר דען
מענשן קינדרן לו אלר לייט גוועזן · אונ׳ נאך זיין
וויא ידוע לכל איזט : נעמליך דיא בשטיט אין
דעם גלויבן אן ישוע דעם משיח · דער איארא
דיי׳ איזט · וועלכֿן (ישוע) אונז הקב״ה תיכף
נאך דעם אדם הראשון האט בעו״ה חוטא גוועזן
לום שטיע אונ׳ גוטל פֿר הייטן האטי אונ׳ וועלכֿן
ער אויך אין ערפֿילונג דער לייט אלז איין
זאלכֿן אפֿן בארט, האט אויך פֿיל פֿעלטיגי וויז
בפֿרט אבר דורך דיא גרויטי מעטים הנוראים
דא ער דער מאלעי אדר פֿר איטלר גוועזן סלום
לו מאכֿן לוישן הקב״ה אונ׳ לוישן דען בני אדם

אונ' איינה איביגי גרעכֿטיגקייט צו ברענגן
בזו' ספק אייזט יוא אבֿרהם (אבֿינו) בהעפֿטיט
גוועזן צו דער אמונה שלמה · וועלכֿי זאוטר
המאתי ברינגט · זיינה אמונה אבר אן דען
פֿר הייסנן זרע ביטיט אונז דיא תורה איבראל
אן אלז דען רעכֿטן עקר אונ' אלז וויא דען אבֿן
טובֿ פֿון זיינר אמונה · אונ' אייזט אוריע דש ער
אום דעש זעליגן ווילן זייא גבענטט וואררן ·
כלומר· דש ער דא דורך אייזט גרעכֿטפֿערטיגט
אונ' זעליג גוואררן : עש ווערדן אויך קיינה
אנדרי פֿאר קינדר אבֿרהם ערקענט · זויא איר
גהערט האבן · אלז דיא יעניגן · וועלכֿי עבן
פֿון זיינם גלובן זיין · אונ' דענן זעליגן אליין
ווירד דיא ברכֿה צו גרעכֿנט · דא פֿון אלי דיא
אויש גשלאסן ווערדן · דיא דא אן זאלכֿי אמונה
זיין · אלז וועלכֿי פֿיל מעהר אונטר דיא קללה
גהערין · וויא צו זעהן אייזט אויש דעם בריבֿ
אן דיא צו גאלאטיא סיאן ג' פסוק יוד :

ווער דעם גאך אויף דעם רעכֿטן וועג צו
הטי' צו קואן ניכֿט פֿר פֿעלן ווייל אונ' לחיי עולם
הבא זוכה זיין · דער האט זיך דארום צו
בקיארן · אונ'אונז דאש פֿאר דיא נויטווענדיגשטי
זאכֿי האלטן · דש ער דען רבי ישוע אלז דען
איינציגן אוטיע אונ' אלז דען איינציגן וועג אייט

אברהם ערקענן מעכטי · וועלכר דיא ווארהייט אונ׳ דאש לעבן איזט · מן וועלכן ניאמאנד צו הקב״ה קומט · אונ׳ אלזוא מן אים אליין מעכטי אמאין זיין : דען ער · דער רבי ישוע שפריכט זעלבשט ביים דעם אבטר יוחנן סימן י״ד פ׳ ג׳ · דאש איזט דאש איביגי לעבן · דש זיא דיך ערקענן · דש דוא איין ווארהאפטיגר גאט בישט · אונ׳ דש זיא אויך ערקענן דען דוא געשיקט האשט · ישוע דען משיח : וויא מן אבר צו זאלכר אמונה קומן מעכטי · אונ׳ וואר מן מן דיא געטליכי בשאפנהייט פון זאלכר אמונה צו פר מיידונג אליש דאמות פון יצר הרע מין זוא מיינר גרוישן זאך שרייבן זאל · אונ׳ מין וואש פאר מעשים אדר פירות זיך דער זעליגי אונז מגלה זיין · זאלכש וירד ביים אנדרן גלעגנהייט צור גניגי ערמינרט :

היער ביים איזט אויך אויש דעם וואש מן גפירט איזט אפן באר ליך · דש דיא אמונת האמטיחיים אדר נוצרים · וועלכר אמונה מיר תובן אונ׳ טורש וויא גזאגט · דער גלויבן אן ישוע דעם משיח איזט · אין בטראכטונג דער אמונה פון אברהם (אבינו) וויא אויך יצחק אונ׳ יעקב אונ׳ אנדרי אבות אמונים פון דעם ברית הראשון אדר תורת משה אונ׳ הנביאים · ניט

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-317130-p0026-0

דווקא אאט איינה נייאה אאונה זייא · אדר זו
ערטט איט דער ענטפזעקונג דט אטיח אין
דעם גוף אן גפאנגן האט · נייארט דט דיא
אאונה דער נוצרים עבן דיזעזביגי זייא · אין
וועזכר דיזי אבות הקדושים אונ' אזי אנדרי
אבות אאונים פאר אינן הקב"ה גדינד האבן
אונ' האבן זוכה גוועזן זחיי עוזם הבא . אונ' דט
זיא דיזם נאך דיא רעכטי אזטי אאונה זייא ·
וועזכי הטיב"ה זעזבטט איר נאך דעם חטא
פון אדם הראשון דורך אזי דורות הין דורך
אן גוויזן אונ' אוריע גוועזן האט · נור איט
דיזם הפרט · דט יעני (כלומר דיא אבות
הקדושים) אן דעם אטיח האבן אאאין גוועזן ·
דער דא נאך זעתיד קואן זאזטי · איר אבר
זיין אן דעם אטיח אאאין · דער דא טון גקואן
איזט · וועזכט אבר ניכט זווייא אטיחיים זיין
זונדרן איינר אונ' עבן דער זעזביגי :
וואריט דען ווייטר פאזגט · דט ווען
אויך איזונר אין בר ישראז איין אטיחיי ארר
נוצרי ווירד · דט ער דען דא דורך ניכט עבן
זו איינר אנדרן פרעאדן אאונה זיך ווענדט ·
וועזכי פון דער אאונה זיינר גזויביגן אבות
דער זעזביגן נשאה זרורה איזט בצרור החיי' אין
גן ערן · אונטר טירן איזט · זונדרן פיז אערדט ער

זיך צו עבן דער אמונה ותוודה איזט · אין וועלכר
יעני אבות צו אירר צייט הק"בה גפאלן האבן ·
אונ' זיין אים אן גנעם גוועזן :

אם כן דא נון דיזם אלזוא איזט · וויא
פר קערט אונ' וויא און פראנטווארטליך האבן
דען ניכט דיא נאך קומלינג פון אברהם בע'וה
גהאנדלט · איך אייני דיא יהודים · אונ' וויא
קומט דאך איר אויך פירונג זוא גאר ניכט איבר
איין מיט דעם גאיט אונ' מיט דעם התנהגות
פון אירן גלויביגן אבות · וועלכי אירי קינדר אונ'
ערבן זיא דאך זיין וואלן · דא זיא דען יעניגן
אין כפירות אונ' און גלויבן פר ווארפן האבן ·
דער זיך צו דער פון הק"בה בשטיאטן צייט ניכט
נור אלז איינן ווארהאפטיגן זון פון אברהם ·
זונדרן אויך אלז דאט איארא די' אדר דען
איינציג גבוירנן זון פון גאט דעם פאטר · דורך
וועלכן זיא זאלטן גבענטט ווערדן · פול פון חן
אונ' אמת אונטר אינן אפן בארט האט · אונ'
דיזן אדון הכבוד העכן דער הערליכקייט האבן זיא
אלז איינן משיח שקר אונ' מתעה · פון וועלכם
דיא פרטפראכן ישועה ניכט צו גווארטן ווערי אן
דאט האלז פון דער תליה אן גטלאגן : יוא
בווארי איזט דיזט דער גרעטטי חטא פון דען
יהודים · וואו איט זיא זיך מיאא'ט אן דען גאט

אירר עלטרן פֿרזינדיגט האבן · אול וואו רורך זיא זיך האבן זעלבשט און ווירדיג געאכֿט צו אלן ברכֿות · וועלכֿי הק"בה אין דעם משיח איין צו געבן גראכֿט האט · הין געגן האבן זיא דיא קללה אול רען גזר דין באיתֿת עולאית ער לאין משפר איבר זיך צו זאאן גהויפֿט · אום וועלכֿר (זינר) ווילן אויך איבר אירי קינדר אול קינדרש קינדר · אלז וועלכֿי בעו"ה גלייך זיין צו אירן און גלויביגן עלטרן אין דער הארטיגקייט אונר פֿרשטאפפֿונג אירש הערלן · רער גזר דין פֿון הק"בה (בחרון אף וקצף) אויך נאך ער היום הזה טריפֿט :

וויא זעליג זיין אים געגן טייל אלי · וועלכֿי אין דיא פֿוס שטאפפֿן פֿון דעם גלויביגן אבֿרהם דא צו אאל גטרעטן זיין · (וויא איר אן דעם טאעון הצדיק אול דער חנה (הנבֿיאה) אין דער הייטיגן סדרה אויש דער בשורה טובֿה זאלכֿש אשל גהאבט האבן) אדר אויך נאך אין דיזעלביגי פֿוס שטאפפֿן טרעטן : פֿר וואר דיזי זיין דיא רעכֿטן אול ווארהאפֿטיגן זין אול טעכֿטר פֿון אבֿרהם · דיא זיך פֿאר קיינה קללה (וועגן דער תורתֿ אטה) · פֿאר קיינה און זעליגקייט · אול פֿאר קיינן גזר דין פֿירכֿטן · נייארט דיא דא איט דעם גלויביגן אבֿרהם פֿאר

הטי' דורך דען מטיה גבענטט זיין אונ' פר בלייבן איביגליך :

נון דיזט איזט עט אהובי ידידי בהאטיה אוטיענו · וואט הק"בה נאך זיינם גרויטן חסד ורחמים · וועלכי אן ניט רמוי איזט · אונ' וועלכי דעטט וועגן צו לויבן איזט · אויך דיזם אונזרם היער גיגן ווערטיגן אברהם בן אהרון אויט זיינר תורה דורך פר איטלונג גטרייאר אונ' פליימיגן אונטר וויזונג צו ערקענן געגעבן האט · עט וויט דער זעליגי נון גאנץ וואול · דט אים זיין ייחוס פון אברהם ניכט לחיי עולם הבא אונכה זיין קאן · אונ' דט ער אויך דא דרום גאט ניכט מער וואול געפעליג איזט · זונדרן דט ער ודרך הטבע עבן זא וואול איין איט עברה וועם פון הק"בה איזט אלז ווימ אנדרי · וועלכי דעם גוף נאך ניכט אורע אברהם זיין · ווימ צו זעהן איזט אין דעם בריב אן דימ גלוביגי צו עפיזום סימן ב' פסוק ג' : ער ערקענט אויך דט דימ אמונה אן דעם מטיה דאש זעליגי זייא · דורך וועלכן אברהם אונ' אלי אבות הקדוטים פון אן פאנג אן דאש לייגנים האבן מקבל גוועזן · דט זימ הטי' גפאלן האבן · (אין דעם בריב אן דימ עברים סימן י"א פסוק ב') · אונ' דט אלזומ זאלכר גלויבן דימ איינציגי סגולה זייא · דא דורך איין איגליכר בן אדם פון אלן

קללות (וועגן דער תורה) אונ' פון אלן תוכחות
פרייא ווירד אונ' אין דיא חברותה פון הק"בה
כביכול אונ' פון אלן וואש איס אן געהערט
אין דעם היכל אונ' אויך דער ערדן איין געזעצט
ווירד : ער איזט דא הער אין זיינים הערצן
איבר צייגט · דש ער אום דער אמונה ווילן אן
ישוע · וועלכן ער פאר דען פרטפראכן משיח
גאטש ערקענט · ניכט אויך הערט איין יהודי
אדר בן אברהם צו זיין · זונדרן דש ער עבן
דא דורך איין רעכטר זון פון אברהם · אונ'
אלזוא איין רעכטר יהודי ווערדי : דעשט
וועגן טראגט ער אויך איין הערצליך פר לאנגן ·
זאלכן זיינן גלויבן אן ישוע דעם משיח דורך
אן נעמונג דער טבילה הקדושה (אדר הייליגי
טויף) עפינטליך מעיד אונ' מתוודה צו זיין · אונ'
דא דורך מיט דיזם זיינם משיח · אונ' מיט
זיינר גמיידי מעכטי משותף אונ' מורכב
ווערדן :

אום נון דיזי עבודה הקדושה (פון דער
טבילה אדר טויף) אן איס מוליא מכח אל הפועל
אונ' דאדורך זיינה תאוה ממלא צו זיין · זא
איזט דיזי געגן ווערטיגי טעה דא צו אויש
גוועלט אונ' בשטימט ווארדן · וויא שון אן
גצייגט איזט :

עהיר איר אבר דיא זאך זעלבשט מוליא

מכח אל הפועל זיין · זוא ווירד ניטיג זיין זוא
וואול אום דער גאנצן געגן ווערטיגן גאיינדי
ווילן · אלז אויך בפרט אום דער עדי הטבילה
ווילן · וועלכי פון דעם משיחיים זיין · דש דיזר
מונזרר (אברהם בן אהרן) וועלכר נטבל
ווערדן וויל אונ' זאל · אויך זעלבשט דורך איינה
פר הערונג · דיא מיט אים אן געשטעלט
ווערדן זאל . חשבון געבן זאל פון זיינר אמונה
אדר פון דעם · וואש ער פון דעם וועג דורך
משיח צו גאט צו קומן אונ' לחיי עולם הבא זוכה
צו זיין אויש דען ווארטן גאטש האט ערקענן
געלערנט :

מיך ווענדי איך אלזוא צו אייך אברהם בן
אהרון · אונ' בגערי · דש איר מיר אויף דאש ·
וואש איך אייך פראגן ווערדי אלז פאר דעם
אנגזיכט פון גאט קלאר אונ' דייטליך אנטווארטן
זאלט :

שאלה א' : זוא זאגט איר דען · וואצו האט
הק"בה דען בן אדם אתחלה בשאפן :
תשובה : צו זיינם עבן בילד (כצלמו וכדמותו) :
ב וואו שטיט דאש פון געשריבן :
תשובה אונ' גאט בשוף דען מענשן אין
זיינם בילד · אין דעם בילד גאטש בשוף
ער אים בראשית א' פסוק י"ז :

ג ווארום ווירד דען פֿון דעם מענשן גזאגט
דש ער אין דעם בילדי גאטש בשאפֿן זייא :
תשובה ווייל ער אן זינד אונ' אילענד · הין
געגן אבר הייליג גרעכֿט אונ' זעליג וואר :
ד איזט אבר דער בן אדם אין זאלכֿן גוטן אונ'
זעליגן צו שטאנד · דארינן ער גאטש בילד
וואר · בשטיאן גבליבן :
תשובה ניין · זונדרן וייל דער מענש דורך
פֿר פֿיהרונג פֿון שטן און גהארזאם ווארדן אונ'
פֿון אים אב גוויכֿן איזט · האט ער דאש
זעליגי פֿר לוירן · אונ' האט זיך אונ' אלי
נאך קומן אין דיא העכֿשטי און זעליגקייט
גשטירצט :
ה ווייטט איר דען אויך וואורינן זאלכֿי און
זעליגקייט פֿון דעם מענשן · דער דא פֿון זיינר
מדריגה אונ' מעלה גפֿאלן איזט בשטיט :
תשובה דא דרינן בשטיט עש · דש ער
צו אלים גוטן און טיכֿטיג אונ' מאט וויא
איין טויטר איזט · הין געגן אבר גשיקט
אונ' גניגט איזט צום בוזן · אונ' דא הער
איזט ער איין בן חרון אף אונ' איין בן
מות ·
ו דאש איזט יוא בוורמי איינה גרוישה
און זעליגקייט · אין וועלכֿי זיך דער בן

ארם דורך זיין אב ווייכונג פֿון גאט
גשטירצט האט : זאגט איר אבר · האט
דען גאט גוואלט · דש דער מענש
דארינן בלייבן אונ פֿר לורן ווערדן זאלטי :

תשובה ניין · דען גאט האט ניכט וואול
גפֿאלן גהאבט אן דעם טויט דש
זינדיגרש · זונדרן דש ער פֿון דען זינדן
ערלייזט אונ זעליג ווערדי :

וויא לויטט דאך דיא ערשטי פֿרהייסונג ·
דיא הקב״ה דא פֿון גטאן האט · אונ
וואו דורך ער דיזן גנעדיגן ווילן פֿון דער
ערלייזונג דש מענשן אפֿן בארט האט :

תשובה איך וויל פֿיינדשאפֿט זעצן צווישן
דיר (כלומר צווישן דער נחש הקדמוני)
אונ צווישן דער פֿרויא · צווישן דיינם
זאמן · אונ צווישן אירן זאמן · דער
זעלביגי זאל דיר דען קאפּף צו טרעטן ·
אונ דוא ווירשט אים אין דיא פֿערזן שטעכן :
בראשית ג׳ פסוק ט״ו :

ח וויא לויטט דען דיא פֿר הייסונג · דיא
פֿון עבן דיזר זאכי דער נאך דעם אברהם ·
גשעהן איזט :

תשובה דורך דיינם זאמן זאלן אלי פֿעלקר
אויף ערדן גבענשט ווערדן · בראשית
י״ב

י"ב פסוק ג': אונ' סימן כ"ב פסוק י"ח :
ט וויא ווירד דען דיזר פֿר שפראכֿני זאמן •
וועלכֿר זאלטי דער שלאנגן דען קאפף צו
טרעטן אונ' איבר דיא מענשן דיא ברכֿה
ברענגן · אין דער תורה הקדושה גנענט
אונ' וויא פפֿלעגן אין דיא יהודים דראויש
גווינליך 'צו הייסן :
תשובה משיח · דאש איזט (בלשון יון)
קרישטוס · (בלשון אשכנז) דער
גזאלבטר :
י גלויבט איר דען · דש דער זעלביגי
(משיח) נאך ערשט קומן מוזטי · אדר
דש ער שון אלברייט גקומן זייא :
תשובה איך גלויבי דש ער שון אלברייט
גקומן זייא :
יא וואש איזט אייך מכֿריע דיזש מאמין
צו זיין :
תשובה וויל דאש שבֿט מלכֿות פֿון יהודה
שון פֿאר לענגשט אב גווענדט איזט •
בראשית סימן מ"ט פסוק יוד : דיא
זיבנציג יאר וואכֿן · אין וועלכֿן דער
משיח נאך דער נבֿואה פֿון דניאל סימן
ט' פסוק כ"ד זיך האט איין פֿינדן זאלן · דיא
זיין גלייך פֿאלש שון פֿר פֿלאסן · ניכֿט ו ויניגר

מוך מיזט דמט בית שני · זו וועלכם
דער משיח קומן זאלטי · חגי סימן ב׳ פ׳
ח׳ · ט · יוד · מול מלאכי סימן ג׳ פסוק
א׳ · דורך דיא רוויים פאר מער אלז
אנדרטהאלבן טויזנט יאר זו שטערט :

יב פטיטא וירד היער איט און וידר
טפרעכליך ערוויזן · דט דער משיח
אלברייט אוז גקומן זיין : אבר ווער מיזט
נון וואול דער זעליגי משיח :

תשובה דער ישוע פון נצרת :

יג וומט בקענט מיר דען פון דיזם ישוע ·
מול זוואהר פרשטליך פון זיינר פערזון ·
ווער מיזט ער :

תשובה ער מיזט ווארהאפטיגר גאט
מול מענש :

יד מיזט דען מער אלז מיין גאט :

תשובה ניין · דער הער אונזר גאט מיזט
מיין איינציגר גאט · דברים ד׳ פ׳ ד׳ :

טו וויא האט זיך אבר דיזר איינציגי גאט
מול יהודה מין זיינר תורה אונז אפן
בארט :

תשבה מין דריא גווינן · דרגין אדר
פערזוינן · אדר אלז אב · בן · מול
רוח הקודש :

טז וועלכר גוון· דרג אדר פערשוין אונטר
דיזן דרייאן איזט עס דען· דיא צו גלייך
וואר האמפטיגר מענש איזט.

תשובה דער אנדרי· נעמליך דער
בן אלהים:

יז וויא בווייזט איר דען אויס ברית הראשון·
(אדר אויס תורה נביאים וכתובים) דז
הק"בה איינן זון האבי:

תשובה אין תהלים ב' פסוק ז' שפריכט
הק"בה צו זיינם גזאלבטן· דוא בישט איין
זון· היינט האב איך דיך גבארן:
(אין זעהי אויך אין דער גמרא פון סוכות
דף נ"ב עמוד א'): אונ' אין משלי סימן
ל פסוק ד' ווירד גפראגט· ווער האט
אלי ענדי פון דער וועלט גשטעלט· וויא
הייסט ער אונ' וויא הייסט זיין זון· אין
לעזי אויך שמואל ב' סימן ז' פ' י"ד: תהלי'
פ"ט פ' כ"ז: ישעיה ט' פ' ו':

יח אבר וויא קאן דאש זיין· דז דיזר בן
אלהים אויך צו גלייך וואר האמפטיגר מענש
איזט:

תשובה דא דיא צייט ערפילט וואר·
שיקטי גאט זיינן זון אין אונזר פלייש·
וועלכר פון דעם רוח הקודש איזט גבארן

אונ'

אונ׳ פֿון דער יונגפֿרויא ארים גבוירן
ווארדן איזט :

יט וואס פֿאר איינה נבואה איזט זונדרליך
ערפֿילט גווארדן אין דיזם גרויסן סוד פֿון
דער מענש ווערדונג . דש בן אלהים :

תשובה׃ דאס ישעיה זאגט . נון איינה
יונגפֿרויא איזט טראגן : אונ׳ ווירד איין
זון גווינן דען ווירד זיא עמנואל נענן .
דאס איזט פֿר טייטשט גאט מיט אונז
ישעיה ז׳ פסוק י״ד . ומתתי׳ סימן א׳
פסוק כ״ג :

כ נון דיזר עמנואל גאט מיט אונז איזט עבן
דער משיח : וואו הער קענט איר איך
אבר משיח זיין . דש ישוע פֿון נצרת פֿון
וועלכן איר משחיים אודה זיין עבן דער
זעלביגי משיח זייא :

תשובה׃ דא הער (קאן איך עש משיח
זיין) . וויל אלים נון אים איין טרעפֿט .
וואש פֿון דער פערזון דש משיח . פֿון
זיינם טירות אונ׳ פֿון זיינן מונטר ט ירליכן
ארביגות אין דער תורה נביאים אונ׳
כתובים גשריבן שטיט :

כא דיזש איזט בוודאי אמת . לייגט איר
איר אבר כסדר נאך איין אנדר . וויא
דאס :

דאס · וואס פון דעם משיח פאר הער
גזאגט איזט · אן דעם ישוע · אן וועלכן
איר מודה זיין · איין טרעפט : לאטן ·
מויט וואס פאר איינם פאלק זאלטי דער
משיח גבוירן ווערדן :
תשובה מויט דעם יודיטן פאלק · בראשית
י"ב פסוק ג' אונ' י"ב :
כב מויט וואס פאר איינם טבט :
תשובה מויט דעם טבט יהודה · בראשית
סימן מ"ט פסוק יוד :
כג מויט וואס פאר איינר משפחה :
תשובה מויט דער משפחה פון דוד · שמואל
ב' סימן ז' פסוק י"ב וגו' :
כד פון וואס פאר איינר מוטר :
תשובה פון איינר יונג פרויא · ישעיה
ז' פסוק י"ד :
כה אן וואס פאר איינם ארט :
תשובה צו בית לחם אין דעם לאנד יהודה ·
מיכה ה' פסוק א' וגו' :
כו וואס פאר איינה תורה זאלטי ער
אייגנטליך פיהרן :
תשובה ער זאלטי דיא בשורה טובה דען
ארמן מבשר זיין · אונ' דא דורך דיא
צו ברעכני הערצן צו בינדן ישעיה ס"א
פסוק א' :

כז וואש פֿאר מעשים זאלטי ער טועל זיין ·
אום דא דורך זיינה תורה צו בקרעפֿטיגן ·

תשובה ער זאלטי דער בלינדן אויגן אויף
טון · אונ׳ דער טויבן אורן עפֿנן · ער
זאלטי דיא לאמן גיין אונ׳ דיא שטומן רידן
מאכֿן . ישעיה ל״ה פסוק ה׳ ו׳ :

כח וואש זאלטי אבר פֿאר נעאליך אן איס
אונ׳ פֿון איס געשעהן · אום אונז מענשן
פֿון דער זינדי אונ׳ (איביגן) טויט צו ער
לעזן אונ׳ מזכה זיין לחיי עולם הבא :

תשובה ער זאלטי זעלבשט נאך פֿילן אנדרן
יסורים אונ׳ ענויים אויף איין שתי וערב
אן געהעפֿטיט אונ׳ געטיט אונ׳ בגראבן ווערדן ·
אונ׳ ווידר אויף שטיאן · געגן הימל פֿארן ·
צו דער רעכֿטן האנד פֿון הק״בה זיך זעצן ·
דען רוח הקודש אויט גיסן · אונ׳ דיא
בשורה טובה אין דער גאנצן וועלט פֿר
קינדיגן לאזן · ישעיה נ״ג פסוק א׳ ב׳
וגו׳ : יואל ג׳ פסוק א׳ · תהלים סימן
כ״ב אונ׳ סימן ט״ט :

כט פֿינדט זיך דען נון דיזש אליש אן דעם
רבי ישוע · אונ׳ צווער אלזוא · דש זיך
זאלכֿש בייא קיינם אנדר מיאאלש געפֿונדן
האט אדר נאך פֿינדט :

תשובה יוא עש פֿינדט זיך אליש · דען ער

איזט אויש דעם יודישן פאלק · אויש דעם
שבט יהודה אונ׳ משפחת דוד · פון
איינר יונג פרויאן צו בית לחם גבוירן :
ער האט צו ערשט זעלבשט דיא בשורה
טובה פר קינדיגט · אונ׳ דאש זעלביגי
מיט דענן געטליכן צייכן אונ׳ וואונדר
בקרעפטיגט · וועלכי דיא נביאים
גמעלדט · אונ׳ מיט נאך פילן אנדרן אותות
ומופתים מער : ער האט יסורים אונ׳
חליים גליטן · ער איזט אן דעם האלץ
גשטארבן · אונ׳ דער נאך בגראבן ·
אבר אן דעם דריטן. טאג פון דען טויטן
ווידר אויף גשטאנדן · ער איזט אויך
אויף גגאנג גען הימל · אונ׳ האט זיך
גזעצט צו דער רעכטן האנד פון גאט ·
ער האט דען רוח הקודש אויש גגאסן ·
אונ׳ אויך דורך זייני שלוחים דיא בשורה
טובה אין דער גאנצן וועלט אבער זיין
לאזן · וויא זאלכש אליש אויש דען
שריפטן פון ברית החדשה דייטליך צו
זעהן איזט · אונ׳ צום טייל אויך דיא יהודים
זעלבשט ניכט לייגן :

ל מיר האבט איצונד אונטר אנדרן גזאגט ·
דש דער משיח האבי זאלן אויף דאש האלץ
גהענקט

גהענקט ווערדן אונ' שטערבן · אום אונז
אענטן צו ערלזין פֿון זינדן פֿון איביגן טויט
אונ' אונז מזכה זיין בחיי עולם הבא :
וויל מן דען עבן דיזט בייא דען יהודים
עד היום הזה איין מכשול פֿר אורזאכט ·
דט איר מן איינם זאלכן · דער דא
אויף דאש האלז גהענקט אונ' דארא
גשטארבן איזט · אלז מן איינם משיח
אמאין זיין · זוא בוויזט איר דאך דיזט
שטיק אין, זונדרהייט איט איינם קלארן
אונ' דייטליכן פסוק אויט דעם ברית
הראשון · דט געאליך הק"בה דורך איין זוא
שמעכליכש ליידן פֿון משיח אונז אענשן
האבי ערלזין אונ' זעליג אאכן וואלן :

תשובה זוא שפריכט ישעיה סימן נ"ג פסוק
ד' ה' ו' : פֿר וואהר ער טרוג אונזרי
קראנקהייט · אונ' לאדיטי אויף זיך אונזרי
שאערצן : איר אבר הילטן אין פֿאר איינן
זאלכן דער גפלאגט · אונ' פֿון גאט
גשלאגן אונ' גפייניגט ווערי : אבר
ער איזט אום אונזריר איסטאט ווילן פֿר
וואונדט · אונ' אום אונזרי זינדי ווילן
איזט ער צו שלאגן וואדרן · דיא שטראף
פֿון אונזרם פֿרידן (דאש הייסט · אויף

דט איך פריד העטן) ליגט אויך אין ·
אונ' דורך זייני ביילן זיין איר גהיילט :
איר וואהרן אלי פר אירט וויא דיא שאף
איין איגליכר קעריטי זיך נאך זיינם וועג ·
אבר גאט וואהרף אלי אונזרי זינד אויף אין :
לא עס קענטי יוא ניכטש דייטליכר אונ' אער
בפירוש היער פון גזאגט ווערדן · אלז
וויא דיזי פסוקים לויטן · עס קענטי אויך
דער זעלבי אליין גנוג זיין אום דיזן אמת
אחזיק לו זיין : ערמאינרט איר אייך אבר
אויך וואול אן איינן גוויסן ראז· וואדורך
הטי' דיזן ענין פון דער לו קינפטיגי
ערליזונג זיינם פאלק וואש פאר דיא אויגן
גליגט האט :
תשובה דיא ערהיכטי קופפרני שלאנגי אין
דער מדבר וואר איין זאלכש · דען גלייך
וויא משה אין דער מדבר איינה שלאנגי
ערהיכט האט · אלזוא אוזטי דער מענטשן
זון ערהיכט ווערדן · אויף דש אלי · דיא
אן אין גלויבן ניכט פר לוירן ווערדן ·
זונדרן דש איביגי לעבן האבן · אין דער
בשורה טובה דורך יוחנן סימן ג' פסוק
י"ד אונ' ט"ו :
לב וואס זיין אין דעם ברית הראשון (מדר
עטרים

עטרים ווארבע) נאך מער פאר זאכן
דיא אן פאר דער גלייכן דאזים צו האלטן
האט :

תשובה דאש קרבן פסח · אונ' אלי קרבנות
פון תורת כהנים :

לג זיין דען דיזי קרבנות ניכט דאזו פון
הק"בה איין געזעצט װארדן · דא איט
דיא מענשן דא דורך ביא גאט כפרת
העוונות אונ' סליחת החטאים אונ' דא צו
דיא גרעכטיגקייט אונ' חיי עולם הבא
ערלאנגן זאלטן :

תשובה ניין · דען עש איזט און איגליך
דורך בלוט פון אקסן אדר פון בעק דיא
זינדי אכפר צו זיין : דארום · דא ער
(דער משיח ישוע) אין דיא װעלט
קאם · שפראך ער · אפפר אונ' גאבן
האסט דוא ניכט געוואלט · דען לייב אבר
האסטו איר צו בערייטיט : ברענד אפפר
אונ' שלאכט אפפר געפאלן דיר ניכט · דא
שפראך איך (דער משיח) · נון איך
קומי · אים בוך שטיט זורנליך פון איר
געשריבן · דש איך טון זאל גאט דיינם
װילן : תהלים מ' פסוק ז' ח' : אונ'
אין דעם בריב אן דיא עברים טיאן י'
פון פסוק ד' ביז פסוק ז' :

לד ווייא האבט איר דיזש נאך אונזרן רבי ישוע דען וטיה אין זיינן יסורים אונ׳ אין זיינר מיתה מקבל צו זיין :

תשובה אלז דאש לאם פון הסי׳ • וועלכש איינה אונ׳ אליר אענשן זינדרן טולר אויף זיך גנואן אונ׳ גטראגן • אונ׳ דיזעלביגי איט זיינם בלוט אונ׳ טויט אן דעם האלז פון דער תליה בלאלט האט : ישעיה סימן נ״ג ז׳ • תהלים ס״ר פ׳ ה׳ : אין ער בטורה טובה דורך יוחנן סימן א׳ פסוק׳ אין דעם ערשטן בריב׳ אן דיא גלויביגי צו קורינטוס סימן ה׳ פסוק ז׳ : אין דעם ערשטן בריב׳ פון כיפא סימן א׳ פסוק י״ט :

לה איזט אבר דער רבי ישוע אין דעם טויט גבליבן :

תשובה ניין • ער איזט • וויא שון גזאגט אין דעם דריטן טאג ווידר אויף גשטאנדן פון דען טויטן • אויף שטיגן גען היאל • אונ׳ האט זיך גזעצט צו דער רעכטן האנד פון הק׳בה • ער ווירד אויך פון דעם היאל ווידר קואן צו ריכטן זוא לעבנדיגן אונ׳ דיא טויטן :

לו וואש האבט איר דען נון פון דעם ליידן אונ׳ פון דעם שטערבן אונ׳ פון דעם אויף

ערשטיאן אונ׳ פֿון אנדרן ווערקן׳ דש רבי
ישוע פֿאר נוצן :

תשובה דש איך דא דורך בייא גאט פֿר
זעניט · אונ׳ פֿון זינדן · פֿון שטן אונ׳
גהינם ערלייזט בין · אונ׳ איביג זעליג
ווערדי :

לז וויא אוזט איר אבר בשאפֿן זיין · ווען
אייך דאש יעניגי · וואש דער רבי ישוע
פֿאר אייך געטאן אונ׳ גליטן האט · דא
צו נוצן זאל :

תשובה איך מוז איין זינדליכש אילענד
אונ׳ פֿר דערבן בתשובה גמורה ער
קענן · אונ׳ ישוע דען משיח אלז איין
איינציגן מושיע אונ׳ גואל איס גלויבן
מקבל זיין :

לח וואו מיט אוזט איר עש דען בווייזן · דש
דש זאלכר גלויבן בייא אייך באמת ואמונה
זייא אונ׳ ניכט נור איינה מחשבה בעלמא :

תשובה דא מיט מוז איך עש בווייזן · דש
איך מיך זעלבשט גאר פֿאר ניכטש האלטי ·
כל דברי עולם הזה פֿר שמעהי · אונ׳ אויך
איך מקבל בין אליר לייא צרות אונ׳ יסורים
צו לידן על קידוש השם אונ׳ דען רבי
ישוע נאך פֿאלגי · אדר דאש איך

אלי

אלי זאכן איידי · וועלכי הק'בה צו ווידר
זיין · ווי אויך אלי תענוגי העולם · הין
געגן אבר איך אכוון בין בלגיעות · בתם
וביושר אין דער וועלט צו לעבן · אונ' צו
ווארטן אויף דיא זעליגי האפנונג אונ' ער
שיינונג פון דער הערליכקייט דש גרוישן
גאטש · אונ' אונזרש מושיע ישוע המשיח
דער זיך זעלבשט פאר אונז האט מוסר
געוועזן · דש ער אונז ערלייזן מעכטי פון
אלי און גרעכטיגקייט אונ' הייליגן מעכטי
זיך זעלבשט אין פאלק צום אייגנטום ·
וועלכש פלייסיג וועריג צו טון מעשים
טובים ווי אין דעם בריב אן דען צדיק
טיטוס סימן ב' פסוק י"א י"ב י"ג אונ' י"ד
געשריבן שטיט :

לט זאלטי מייך אבר ניכט אויך דיא
בשניידונג · וועלכי אין מייערר קינדהייט
אן מייך געשעהן איזט כפרת החטאים ·
צו סליחת העוונות אונ' חיי עולם הבא
נוצן אונ' העלפן :

תשובה ניין · דען אין דעם משיח גילט
קיינה בשניידונג אדר פרשטאפפונג עטוואש
זונדרן דער גלויבן · וועלכר דורך דיא
אהבה זיך אוליא מכח אל הפועל איזט

וויא גשריבן שטיט אין דעם בריב אן
דיא גלויביגן צו גאלאטיא סימן ה׳ פ׳ ו׳ ·
אדר איין נייא הערץ אונ׳ איין נייא גמיט
וועלכש אין ברית החדשה · בריה חדשה
נייאה קרעאטור גנענט ווירד · דאש
גילט פאר הש״י : אונ׳ וויא פיל נאך דיזש
וועג איין הער גיאן · איבר דיא זייא
פרידי אונ׳ בארם הערציגקייט אונ׳ איבר
דען פאלק ישראל פון הק״בה (זע סימן ו׳
פסוק ט״ו · אונ׳ ט״ז) :

מ דיא מילה איזט פרייליך דורך דען משיח
אב גטאן ווארדן : וואש איזט אבר אן
דער זעלביגן שטאט פון דעם משיח פאר
איינה הייליגי עבודה איין גזעצט ווארדן

תשובה דיא הייליגי טבילה (בלשון אשכנז
דיא טויף) :

מא וואס איזט דען דיא טבילה הקדושה :

תשובה דיא טבילה איזט ניכט אליין שלעכט
וואסר · זונדרן זיא איזט דאש וואסר ·
וועלכש אין דעם גבאט גאטש גפאסט אונ׳
מיט דער תורה גאטט פר בונדן איזט
ווייל נעאליך דיא טבילה איינה פיל גרעשרי
ווערקונג האט אלז שלעכט וואסר וגו׳
(וועלכר עקר אין דען ספרים וואו דיא

ימורי

יסודי התורה פון ברית החרשה
ערקלערט ווערדן מיט גפירט אונ׳ בוויזן
ווירד) ·

מב ווא שטיט דאש גשריבן :

תשובה דא דער אשיח אונזר העד שפריכט
אין דער בשורה טובה דורך אתתי׳ אין
דעם לעצטן סימן · גיאט הין אין כל
העולם · אונ׳ לערנט אלי גויים · אונ׳
טייט זיא טובל וגו׳ :

מג וואש גיבט אדר נילט דיא טבילה :

תשובה זיא ווערקט פר געבונג דער זינדן :

מד ווערכש זיין דאך זאלכי ווארט אונ׳ פר
הייסונג פון הש״י :

תשובה דא דער משיח אונזר העד שפריכט אין
דער בשורה טובה דורך אמרקוס אין דעם
לעצטן סימן · ווער דא גלויבט אונ׳
גטבל איזט ווארדן · דער ווירד סליחת
החטאים מקבל זיין אונ׳ לחיי עולם הבא
קומן · ווער אבר ניכט גלויבט איזט וגו׳ :

מה וויא קאן אבר וואשר זאלכי גרויסה
פעולות טון :

תשובה וואשר טוט עש פרייליך ניכט ·
זונדרן דאש ווארט גאטש · ווערכש מיט
אונ׳ ביים דעם וואשר איזט · אונ׳ דער

גלויבן איזט עס פועל · ועלכר זיך אויף
זאלכן ווארט אין דעם וואטר מבטיח
איזט וגומר :

מו וואס איזט דען זאלכי טבילה פון
וואסר ארוז :

תשובה זיא איזט ארוז · דס איר דען
יצר הרע אין אונז דורך דיא טעגליכי
חרטה איבר אונזרי חטאים אונ׳ דורך דיא
תשובה זאל זובח זיין · דא מיט ער מעכטי
שטערבן מיט אלן חטאים אונ׳ בייזן תאוות ·
אונ׳ דא מיט הין געגן טעגליך ווידרום
הער פאר קומן אונ׳ אויף שטין מעכטי
איין נייאר בן אדם בלב חדש וברוח
חדשה · דער דא אין גרעכטיגקייט
אונ׳ היליגקייט אויניגליך פאר גאט לעבי
וגומר :

מז וואו שטיט דיזט גשריבן :

תשובה דער קדוש פולוס שפריכט אין
זיינם בריב אן דיא רומייר סימן ו׳ · איר
זיין מיט דעם משיח דורך דיא טבילה
בגראבן אין דעם טויט · דס · גלייך וויא
דער משיח איזט פון דען טויטן אויף
גוועקט װארדן דורך דיא הערליכקייט
פון דעם פאטר · אלזוא זאלן איר אויך אין
איינם נייאן לעבן איין הער גיאן ·

מח זייט איר דען נאך ניכט גטויפט
(נטבל) :

תשובה ניין ·

מט בגעריט איר אבר פון הערצן
גטויפט צו ווערדן :

תשובה יוא פון הערצן בגערי איך :

נ גדענקט איר דען אויך נאך דעם יעניגן
ברית · וועלכן איר אילונד אין דער טבילה
מיט הק"בה פאר דעם אן גזיכט דיזר
גמינדי מאכן ווערדט · פון נון
באמת איין הער צו גין · אונ' דעם משיח
אייערם אוטיע ביז אן דש ענד גטרייא
צו בלייבן :

תשובה יוא בעזרת השם :

נון הש"י געבי אייך דען דארצו זיינן חסד
דורך דען משיח זיינן זון · אין דער קראפט
פון רוח הקודש אמן :

צו לעצט בין איך אייך דען נאך מזהיר דורך
דען זעלבן אונזרן אוטיע ישוע המשיח · אהובי
אברהם בן אהרון : פר געסט יוא חס וחלילה
ניכט אן דען חסד · וועלכן הק"בה אן אייערר
ארמן נשמה אלבערייט גטאן האט · אונ' דיא ער
אויך בפרט, אן דיזם הייטיגן טאג אן אייך טוט
דא איר אויך דען נאמן פון הק"בה המיוחד

בטלות גווני׳ · נעמליך אב · כן ורוח הקודש · נטבל (גטויפט) ווערדן זאלט : לאזט פון נון אן קיינן טאג פר בייא גיאן · דא איר ניכט דעם לעבנדיגן גאט קיינדיג דא פאר בכל לב ונפש טבח והודיה גיבט · דט ער איבר אייך דאט ליכט פון זיינר בטורה טובה האט טיינן לאזן וועלכי פועל אייט מליחת החטאים אונ׳ ברינגט לחיי עולם הבא · אונ׳ דט ער אייך דארויט (אויט דער בטורה טובה) דען זעלביגן אמן האט צו ערקענן גגעבן · אן וועלכן איר העטיט אין איביגקייט אונטר דעם פלוך (פון תורת משה) בלייבן · אונ׳ דיא ברכות · וועלכי הטי׳ אברהם אבינו פר היימן האט ענטבערן אוזן : ברענקט וויא גרויט אונ׳ און פרדיגט דיא בארם הערליגקייט זייא · וועלכי הטי׳ דא דריין אן אייך פאר זוא פיל טויזנר אנדרן פון אייערר אומה בווייזט · דיא אין אירן און גלויבן אונ׳ אין פרטטאספטן הערלן פר לוירן גין · דט ער אייך אוט וויא איינן ברמנר אויט דעם פייאר פון זיינם גרעכטן לארן איבר אייערי און גלויביגי ברידר דעם גוף נאך · הרויט גריסן האט · אונ׳ אייך נון דורך דיא טבילה הקדושה (הייליגי טויף) דעם יעניגן צו פירן לאזט · דורך וועלכן איר איט דעם גלויביגן אברהם פאר גאט גבענטט

זיין

זיין זאלט איביגליך : זייט דען דיזם אייערם
אוטיע אין דעם גלויבן אונ׳ אין דער ליבי גטרייא
ביז אן אייער ענדי : זופט אין זיינר גנאדי
אונ׳ ערקענטניס אייער דאר וויא איין יונגר פֿרישר
בוים נאך אבר צו אונ׳ צו צו נעמן : ביטיט דעטט
וועגן צו גאט אן אונטר לאז אום זיינם רוח הקודש
אן וועלכן ניאמנד דען ישוע איינן הערן נענן קאן ·
אונ׳ לאזט אייך צום גלייכם ענד צוועק אויך דאט
פֿלייסיגי לעזן אונ׳ פריבן אין דער היילגן תורה
פֿון ברית הראשון אלז תורה נביאים וכתובים ·
אונ׳ פֿון ברית החדשה גטרייליך אן בפֿולן זיין :
בפֿלייסיגט אייך אבר אויך נאך דער בשורה טובה
פֿון משיח צו וועלכם איר אייך פֿון נון אן בקענט ·
באמת וביותר איין הער צו גיאן : אלזוא · דט
איר דאט ליכט פֿון אייערם גלויבן פֿאר אידר
מאן לייכטן לאזט · דט אן אייערי מעשים טובים
זעהן · אונ׳ דעם פֿאטר אים הימל טבח געבן
מאג : אך מאכט עט יוא חס וחלילה ניכט זוא ·
וויא עט בעו״ה פֿילי פֿון דען יהודים דיא זיך
בריאן דט זיא משיחיים נטבלים · אדר
גטויפֿטי קריסטן זיין · צו מאכן פפֿלעגן · אין
דעם זיא · ווען זיא אויך לארמות עינים פֿאר
דעם עולם ניכט ווידרום כופֿר זיין אן ישוע ·
דאך ברוב זוא לעבן · דט אן זיך אירנט וועגן
פֿאר

פאר אנדרי יהודים מער טעאן אלז משאח זיין
אוז : פון דען מיינסטן זוא גנענטן יודישן גריש
(אנדרי גריש אויך ניכט אויש גשלאסן) מאג אן
יוא בפו"ה וואל זאגן וואס דער נביא הושע סי׳
ז׳ פסוק י"ו פון דען פושעי ישראל גזאגט האט ·
דא ער שפריכט · זיא בקערן זיך · אבר ניכט
רעכט · זיא זיין וויא איין פאלשר בויגן : זיא
פר דאטן זיך זעלבשט דורך אירן בייזן וועג
דש קוים דער קאפף בקערט זייא אונ׳ זיך מגייל
גוועזן · ניכט אבר דאש הערץ · אונ׳ זיא אלזוא
דער גמיינדי דער משיחיים ניכט צום כבוד
גרייכן זונדרן פיל מער צור חרפה אונ׳ בושה ·
דרום זוא זעהט לאען הרחמים צו דש איר מין ניכט
גלייך ווערדט : אום דעשט וילן זוא ריכטיט
אייך אויך ניכט נאך דער גרוישן מענגי פון דען
יעניגן וועלכי זיך בריאן דש זיא אלז משיחיים אדר
קרישטן אין דער רעכטן אמונה פון דעם ברית
החדשה אונ׳ בשורה טובה זיין גבוירן אונ׳ אויך
גלויגן ווארדן · אונ׳ וויא זיא זאגן · אליין דורך
דען גלויבן אן דען הערן ישוע גרעכט אונ׳ לחיי
עולם הבא זוכה זיין וואלן · אבר אויך דורך איר
גאנצש לעבן פר פוילטי אונ׳ בייזי פריכטי בריגן
אונ׳ ניכט ברענקן וואס דער משולח יעקב אין
סימן ב׳ פסוק י"ד גזאגט · דא ער שפריכט :

וואש הילפֿט עש זיבן ברידר · זוא איינר זאגט
ער האבי דען גלויבן · אונ׳ האט דאך דיא
ווערקי ניכט · קאן אויך דיזר גלויבן אין זעליג
מאכן : מאכט איר עש ניכט אויך אלזוא :
זונדרן ווענדט אלן פֿלייש אן · אונ׳ בווייזט אין
אייערם גלויבן צניעות · אונ׳ אין דעם צניעות
בושה · אונ׳ אין דער בושה ארך אפים · אונ׳
אין דעם ארך אפים ענווה · אונ׳ אין דער
ענווה גמילות חסד · אונ׳ אין דעם גמילות חסד
אחווה · אונ׳ אין דער אחווה אהבת חסד צו
אלן בני אדם : דען ווען זאלכי מידות טובות
אין איינם גרויסן מאס בייא אייך זיין · זוא
ווערדן זיא עש אייך ניכט פֿויל נאך אן פֿרוכט
במרליך אין דער ערקענטניס פֿון אונזרן הערן
ישוע המשיח זיין לאזן : אדרבה אלזוא ווירד
אייך בשפע טובה געגעבן ווערדן דער איין
גאנג צו דעם איביגן קיניגרייך פֿון
אונזרן הערן אונ׳ מושיע ישוע
המשיח · וועלכם זייא עהרי
אין אביגקייט
אמן :

תחינה

אנא רבון המבורך · דוא הויך גלויבטר הער אונ׳ העלפר ישוע המשיח · דער דוא זעלבשט ביטט איין וואר האפטיגר זון פון אברהם · אונ׳ צו גלייך דער זון פון דעם אליר העכשטן · נון זייא הויך גלויבט אונ׳ גפריזן · דש דוא גקוואן ביטט אין דיזא וועלט דיזא זינדיגר זעליג צו מאכן אונ׳ ווידר צו דעם גנוס פון דער ברכה · וועלכי דעם אברהם פר הייסן ווארדן · דורך דען גלויבן אן דיינם נאמן ווידרום איין צו פירן: אויך זייא הויך גלאיבט דש דוא זאלכי ברכה בראיט יקריס ער ווארבן האטט · אין דעם דוא דעטט ווען זעלבשט גשטארבן אונ׳ איין פלוך אן דעם האלז פון דער תליה גווארדן ביטט · דוא האשט נון · דוא גטרייאר אוטיע · זאלכי ברכה נאך דער פר ארדנונג פון דיינם פאטר דעם יודיטן פאלק יוא צו ערשט אן גטראגן : דען אינן צו ערשט האט גאט זיין הייליגט קינד אויך גריכט אונ׳ דיך צו אינן גשיקט אום זיא צו בענשן · דש איין איגליכר זיך בקערי פון זיינר ביזהייט : זיא האבן דיך אבר דען גרעשטן טייל נאך ניכט פאר דען ער קענט · אונ׳ אקבל גוועזן דער דוא גוועזן ביטט · זיא האבן דיא ברכה ניכט גוואלט · דארום איזט ער אויך וויט פון אינן גלויבן · אונ׳ האבן

הין

הין געגן איבר זיך אונ׳ איבר אירי קינדר איין
טווערן׳ אונ׳ טרעקליכן פלוך גלאדנט : נון הער
ישוע אום זוא פיל מער זייא דען גלויבט אין
דיינר הערליכן בארם הערליגקייט · אויט
וועלכר עש גטעהן · אונ׳ דער עש צו צו טרייבן
אייזט · דט איינר פון דען נאך קואן דיזט
פאלקט דיך אלז דען פר הייסן אונ׳ גבענטשטן
זאמן אברהם האט ערקענן לערנן · אונ׳ נון אן
דיך גלויבט · אונ׳ דורך זאלכן גלויבן פון דיר
דיא ברכה בגערט · וועלכי זיך זייני ברידר
דעם גול נאך דורך אירן און גלויבן זיך זעלבשט
און ווירדיג גיאכטיט האבן אונ׳ נאך אכטן :
אך הער ישוע · דוא גטרייאר העלפר ערהאלט
אין אים (אין דיזם גר) דיזט גוטי ווערק ·
וועלכט דוא אין אים אויט דער גנאדן ווירקונג
פון דיינם רוח הקודש אן גפאנגן האשט אונ׳
פולענדי עט אן זיינם טאג (פון יום הדין) :
אונ׳ דא עש טוין אן דעם אייזט · דט ער איצונר
דורך דיא פון דיר זעלבשט איין גזעצטי טבילה
הקדושה דיר צו גפירט · אונ׳ צו דיינר גמיינדי
בהעפט ווערדן זאל · אך זוא לאז דאך דיזה עבודה
אין איינר גרוישן אונ׳ רייכליכה ברכה אן אים
פעול ווערדן: זייא אין אן נעאן· הער ישוע ·

וויא דוא יוא פֿר הייסן האסט קיינן פֿון דעם
וועלכן דיר דיין פֿאטר געגעבן האט · אונ
דער צו דיר קומט · היין וועק צו שטויסן :
לאז מין דורך דיזי הייליגי טבילה טייל האפֿטיג
ווערדן דיא קראפֿט פֿון דיינם טויט אונ פֿון
דיינם אויך שטין צו פֿר געבונג אלער זיינר
זינדן אונ צו ער לאנגונג דיינש רוח הקודש :
דא ער אויש דש זעלביגן גנאד פֿון נון וואש
ער לעבט מין גלויבן אן דיר אונ אן דעם זון
גאטש לעבן מעלכטי · אונ דורך זאלכן
גלויבן דען יצר הרע איבר ווינדן · אונ מין
אלן גוטן ווערקן פֿרוכטבאר זיין : דוא
טרייאר העלפֿר · מאכי מין צו איינם רעכטן
זון פֿון אברהם אים גלויבן ; · אונ לאז מין
דורך דיך · דען היאליגן אהרון גבענשט
ווערדן מיט אליר לייא ברכות הרוחניות מין
היאליגן גיטרן מיאר אונ איביגליך : ער
באראי דיך אבר אויך הער ישוע איבר דאש
גאנצי פֿאלק דער יהודים · ערבאראי דיך
איבר דיא אראן אונ פֿר לוירנן שאף פֿון הויז
ישראל · אך לאז זיא דאך ניכט לענגר
מין דער פֿראירונג הרום גין · זונדרן פֿר
זאמל זיא אויש אירר צושפרייטונג צו דיר ·

אונ

אונ׳ לאז אך הער ישוע איין אמל דיא צייט
קומן · דאז זיא זיך ניכט אייניג ווייז זונדרן הויפֿן
ווייז · אונ׳ מיט גרויטן טארן צו דיר בקערן ·
אן דיך גלויבן · אונ׳ אלזוא דורך דיך פֿון דעם
פֿלוך בפֿרייט אונ׳ גבענשט ווערדן אעכֿטי :
ער הערי אונז הער ישוע אין דיזם
אלן אום זיינן נאמן ווילן אמן :

היער אויך איזט דער סדר הטבֿילה זעלבסט · בייא
ווענכם דער גר אויך בפֿראגן וויא ער קינפֿטיג
הייסן וואלי זיך זעלבסט דען נאמן קריסטוף
גאט ליב גגעבן האט · אונ׳ נאך
פֿולענדונג דער טבֿילה איזט אליט :
ציבֿ מיט דעם זאר וועלכר זיך
עהר אן פֿאנגט הלוליה
אונ׳ פריין בטלאסן
וארדן :

Nf. 1.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-317130-p0061-4

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-317130-p0062-0

5

JOANNIS ANASTASII
FREYLINGHAUSENII
Past. ad ædem Ulric. Gymn. Scholarchæ
& Pædag. Regii ac Orphanotr. Directoris
ORATIO
DE
GENUINIS FILIIS
ABRAHAMI
HABITA
CUM JUDAEUS CHRISTIANIS
SACRIS INITIARETUR

IN
VULGARE JUDÆORUM IDIOMA
TRANSFERRI CURAVIT
JO. HENR. CALLENBERG
PH. P. P.

HALAE CIↃ IↃ CCXXXI.

45

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-317130-p0063-5